

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİMİ PLANLAMA BECERİLERİNİ GELİŞTİRME ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

A RESEARCH ON DEVELOPING STUDENT TEACHERS' PLANNING ABILITIES OF STUDENT - CENTERED TEACHING

Gülşen ÜNVER** , Özcan DEMİREL***

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, öğrenci merkezli öğretim konusunda eğitim alan ile almayan öğretmen adaylarının öğrenci merkezli öğretimi planlama becerilerindeki erişimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemektir. Araştırmaya Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Bölümünden 15 öğretmen adayı deney grubunda ve 14 öğretmen adayı kontrol grubunda katılmıştır. Bu çalışmada hem nicel (survey ve denk olmayan kontrol gruplu ön-test son-test deneyi) hem de nitel (görüşme) teknikler uygulamaya konulmuştur. Nicel veriler kovaryans analizi, nitel veriler ise içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın bulguları, öğrenci merkezli planlamadaki erişimlerde deney grubunun lehine anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar sözcükler: Öğrenci merkezli öğretim, öğrenci merkezli planlama, öğretmenlik uygulaması.

ABSTRACT: The purpose of this study is to find out whether there are significant differences among student teachers', who are educated about student-centered teaching and student teachers' who are not educated about this topic, achievement on their student-centered planning abilities. 15 student teachers in experimental group and 14 student teachers in control group from Gazi University, Vocational Educational Faculty, The Department of Child Development and Preschool Education Teaching participated in this study. In this study both quantitative (survey and the pre-test post-test with not equal control group design) and qualitative (interview) techniques were administered. Quantitative data were analysed by administering ancova and qualitative data were analysed by administering content analyse technique. The findings of the study indicated that there were significant differences in favor of the experimental group in their achievement on student-centered planning.

Keywords: Student-centered teaching, student-centered planning, teaching practice.

1. GİRİŞ

Günümüzde öğretmenlerin rolleri karar alıcı olmaktan öğrenmeyi kolaylaştırıcılığa, öğretici olmaktan işbirlikçiliğe, ve uzman olmaktan öğrenen olmaya doğru değişmektedir (Siu, 1999). Dolayısıyla öğretme ve öğrenmeyi tasarlama, bilgiyi almaktan öğrenmeyi öğrenmeye; geleneksel pasif öğrenmeden etkin öğrenmeye, öğretmen merkezli öğrenci merkezliye; önceden tanımlanan katı eğitim programından esnek ve değişik öğrenme yaşantılarına; sınıf öğretiminden küçük grup ya da bireysel öğrenmeye doğru değiştirilmektedir.

Mid-continent Regional Educational Laboratory tarafından 1994'de hazırlanan öğrenci merkezli öğretim programının özellikleri aşağıda sunulmaktadır (Alındığı kaynak; McCombs & Whisler, 1997, s.66):

1. Öğrencilerin değişik ilgilerini uyaran görevlere önem verir.
2. İçerik ve etkinlikleri öğrenciler için anlamlı konular çerçevesinde düzenler.
3. Tüm öğrenciler kendilerinin oluşturduğu öğrenme becerileri ve üst-düzeyde öğrenmeye geçmeleri için açık fırsatlara sahiptir.

* Bu makale, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof .Dr. Özcan DEMİREL'in danışmanlığında hazırlanan doktora tezinin bir bölümünden yararlanılarak oluşturulmuştur.

** Yrd.Doç.Dr. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi - İZMİR gulsen@mail.ege.edu.tr

*** Prof.Dr. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi - ANKARA demirel@hacettepe.edu.tr

4. Öğrencilerin kendi bakış açılarını anlama ve geliştirmelerine yardım eden etkinlikleri içerir.
5. Küresel, disiplinler arası ve tamamlayıcı öğrenme etkinliklerine izin verir.
6. Öğrenciler güçlük çekseler bile, zorlayıcı öğrenme etkinliklerini destekler.
7. Öğrencileri diğer öğrencilerle işbirliği içinde çalışmaya yöreklendiren etkinliklere önem verir.

Öğretmen eğitiminin de, öğretmenlerin değişen sorumlulukları ve rolleri ile uyumlu bir biçimde tasarlanması gerekmektedir. Bu amaca ulaşmak için, öncelikle, öğretmen adaylarının öğrenme yöntem ve etkinlikleri değişik yaşantılara açık olmalıdır. İkincisi, öğretmen eğitimi öğretmen adaylarının “ne” öğreteceklerini değil, daha çok “nasıl” öğreteceklerini öğretme üzerinde odaklanmalıdır (Siu, 1999).

2. AMAÇ

Araştırmanın amacı öğrenci merkezli öğretim konusunda eğitim alan ile almayan öğretmen adaylarının öğrenci merkezli öğretimi planlama becerileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemektir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda, Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü, Çocuk Gelişimi ve Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalının Öğretmenlik Uygulaması dersini alan son sınıf öğrencilerinden oluşturulan 15 kişilik deney ve 14 kişilik kontrol grupları yer almıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1. Nicel Verileri Toplamak Amacıyla Kullanılan Ölçme Aracı

Ders Planı Değerlendirme Ölçeği: Bu ölçek hedefler, içerik, öğretme-öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme etkinlikleri bölümlerini içermektedir. Ölçekte öğrenci merkezli bir ders planında olması gereken toplam 22 nitelik bulunmaktadır. Beşli likert ölçeği türünde düzenlenen ölçeğin geçerliğini sağlamak için 10 öğretim üyesinden uzman görüşü alınmış ve bu formun 15 tane ders planı üzerinde ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama sonucunda hesaplanan Cronbach a katsayısı .88 olarak bulunmuştur.

3.2.2. Nitel Verileri Toplamak Amacıyla Kullanılan Ölçme Araçları

Görüşme Formu : Görüşme formu açık uçlu soruları içermektedir. Bu formun geçerliğini sağlamak için taslak formdaki sorulara ilişkin 3 kişiden uzman görüşü alınmış ve bu görüşler doğrultusunda uygun görülen değişiklikler yapılmıştır.

Kontrol Grubundaki Öğretmen Adaylarının Öğrenci Merkezli Öğretimi Planlamadaki Yeterliklerine İlişkin Görüşlerini Almaya Yönelik Anket : Açık uçlu 14 sorudan oluşan bu anketin geçerliğini sağlamak için de taslak formdaki sorulara ilişkin 3 kişiden uzman görüşü alınmış ve form üzerinde uygun görülen değişiklikler yapılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel verileri deneysel desen türlerinden denk olmayan kontrol gruplu ön-test son-test deseni (Gibbon & Morris, 1978); nitel verileri ise bütüncül çoklu durum deseni (Yıldırım ve Şimşek, 1999) kullanılarak toplanmıştır. Bütüncül çoklu durum deseninde deney ve kontrol grupları analiz birimi olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın verileri 2000-2001 eğitim yılı birinci yarıyılında toplanmıştır.

Uygulama sürecinin ilk iki haftasında her öğretmen adayından uygulama okulunda (Kız Meslek Lisesinde) bu yarıyıl süresince okutacağı dersin uygulama okulundan alınan yıllık plana göre bir sonraki hafta işlenecek konusu için bir ders planı hazırlaması istenmiştir. Bu planlar *ders planı değerlendirme ölçeği* ile değerlendirilmiştir. Üçüncü ve dördüncü haftalarda, öğretmen adaylarınca, hazırladıkları bu ders planları izlenilerek uygulama okulunda dersler işlenilmiştir. Bu dersler makale içinde *ön uygulama* olarak adlandırılmaktadır. Bu ders planları üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucunda deney grubunun eğitim ihtiyaçları belirlenmiştir.

Beşinci ve yedinci haftalar arasında deney grubuna “öğrenci merkezli öğretim” konusunda hazırlanan 30 ders saati (45x30=1350 dakika) süreli bir eğitim programı uygulanmıştır. Bu haftalarda, kontrol grubunda ise, okutulacak dersler için öğretmen merkezli ders planları hazırlanmıştır.

Sekizinci-on dördüncü haftalar arasında öğretmen adaylarınca uygulama dersleri okutulmuştur. Bu sürede işlenen ilk ders *ilk uygulama* ve son ders *son uygulama* olarak adlandırılmıştır. Her hafta uygulama dersi için hazırlanan ders planları uygulama öğretim elemanı tarafından değerlendirilmiştir.

Yarıyılın son haftasında deney grubundaki öğretmen adayları ile onların öğrenci merkezli öğretimi planlamadaki yeterliklerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla görüşme rehberi yaklaşımı (interview guide approach) izlenerek ve *görüşme formu* kullanılarak bireysel görüşmeler yapılmıştır (Patton, 1987). Görüşmeler teyp kasetlerine kaydedilmiştir.

Kontrol grubundaki öğretmen adaylarının öğrenci merkezli ders planı hazırlama yeterliklerine ilişkin görüşlerini almak için, araştırma süresinin sınırlılığı nedeniyle, anket uygulanmıştır. Görüşme ile anket yoluyla toplanılan veriler arasında herhangi bir karşılaştırma yapılmamıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

3.4.1. Nicel Çözümlemeler

Deney ile kontrol gruplarının ön ile ilk uygulama ders planlarından, ön ve ilk uygulama ile son uygulama ders planlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için *covaryans analizi* yapılmıştır (Freed, Ryan & Hess, 1991). İstatistiksel teknik olarak covaryans analizinin seçilmesinin nedeni, deney ile kontrol grubunun ön uygulamadan ilk uygulamaya, ön uygulamadan son uygulamaya ve ilk uygulamadan son uygulamaya doğru birlikte değişim gösterip göstermediklerini belirlemektir.

3.4.2. Nitel Çözümlemeler

Araştırmanın nitel çözümlenmeleri, deney grubu ile öğretmenlik uygulaması sonunda yapılan *bireysel görüşmeler*, kontrol grubuna öğretmenlik uygulaması sonunda uygulanan *anket* ve *ders planı değerlendirme ölçeğinin* ‘açıklama’ sütununa alınan notlardan elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılarak gerçekleştirilmiştir (Patton, 1987).

4. BULGULAR ve YORUMLARI

4.1. Nicel Bulgular ve Yorumları

Çalışma gruplarının ilk uygulama ders planı puanlarının ön uygulama ders planı puanlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek için yapılan kovaryans analizi sonucunda ulaşılan veriler Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1.: Deney ile Kontrol Gruplarının İlk Uygulama Ders Planı Puanlarının Ön Uygulama Ders Planı Puanlarına Göre Kovaryans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Ön uygulama planı	0.790	1	0.790	6.562
Grup	5.135	1	5.135	42.637
Hata	3.131	26	0.120	
Toplam	331.445	29		

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, deney ile kontrol gruplarının ilk uygulama ders planı puanları ön uygulama ders planı puanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(1, 26) = 42.637, p < .05$]. Bu bulgu, öğrenci merkezli öğretim konusunda öğretmenlik uygulaması öncesinde eğitim almanın öğrenci merkezli ders planı hazırlama yeterliğini etkilediğini ortaya koymaktadır.

Deney ile kontrol gruplarının son uygulama ders planı puanlarının ön uygulama ders planı puanlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan kovaryans analizinde ulaşılan veriler Tablo 4.2’de sunulmaktadır.

Tablo 4.2’de deney ile kontrol gruplarının son uygulama ders planı puanları ile ön uygulama ders planı puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F(1, 26) = 30.131, p < .05$]. Bu bulgu, öğrenci merkezli öğretim konusunda öğretmenlik uygulaması öncesinde ve sırasında eğitim almanın öğrenci merkezli plan hazırlama yeterliğini etkilediğini göstermektedir.

Çalışma gruplarının son uygulama ders planı puanlarının ilk uygulama ders planı puanlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan kovaryans analizi sonucunda ulaşılan veriler Tablo 4.3’de sunulmaktadır.

Tablo 4.3’e göre, deney ile kontrol gruplarının son uygulama ders planı puanları ile ilk uygulama ders planı puanları arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(1, 26) = 0.589, p > .05$]. Bu bulgu, öğretmen adaylarının ön uygulama ile ilk uygulama arasında ders planı hazırlama açısından kazandıkları davranışları ilk uygulama ile son uygulama arasında da gerçekleştirmelerinden kaynaklanabilir. Ünver (2002) tarafından, bu çalışmanın deney ve kontrol gruplarının oluşturulduğu kurumda yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının son sınıfa kadar öğrendikleri ders planı modelleri üzerinde değişiklik yapmaya dirençli oldukları bulunmuştur.

Tablo 4.3.: Deney ile Kontrol Gruplarının Son Uygulama Ders Planı Puanlarının İlk Uygulama Ders Planı Puanlarına Göre Kovaryans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Ön uygulama planı	0.479	1	0.479	3.072
Grup	4.702	1	4.702	30.181
Hata	4.051	26	0.156	
Toplam	352.167	29		

p>.05

Tablo 4.2.: Deney ile Kontrol Gruplarının Son Uygulama Ders Planı Puanlarının Ön Uygulama Ders Planı Puanlarına Göre Kovaryans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Ön uygulama planı	0.479	1	0.479	3.072
Grup	4.702	1	4.702	30.181
Hata	4.051	26	0.156	
Toplam	352.167	29		

4.2. Nitel Bulgular ve Yorumları

Ders planı Değerlendirme Ölçeğinin ‘Açıklamalar’ sütunu incelenerek hazırlanan Tablo 4.4’de deney grubuna, Tablo 4.5’de ise kontrol grubuna ait nitel bulgular yer almaktadır. Bu tablolardaki bulgular karşılaştırılarak yorumlanmaktadır.

Tablo 4.4 ve 4.5’de ilk olarak ön, ilk ve son uygulama planlarındaki hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4 ve 4.5’de hem deney hem de kontrol grubunun dersin içeriğini oluşturma konusunda üç uygulama aşamasında da başarılı olduğu görülmektedir. Bu başarıda uygulama öğretmenleri tarafından hazırlanan yıllık planlarda dersin içeriğinin, konunun alt başlıklarını kapsayacak biçimde oluşturulmuş olmasının katkısı olabilir.

Tablo 4.4. Deneysel Grubu Ders Planı Değerlendirme Ölçeklerinde Bulunan Nitelikler

Ders Planının Bölümleri	Ön Uygulama Planında Bulunan Nitelikler	İlk Uygulama Planında Bulunan Nitelikler	Son Uygulama Planında Bulunan Nitelikler
Hedefler	Öğrenci düzeyine uygun Ulaşılabilir nicelikte Ulaşılamaz nitelikte	Öğrenci düzeyine uygun Ulaşılamaz nitelikte Ulaşılabilir nicelikte	Öğrenci düzeyine uygun Ulaşılabilir nicelikte **Ulaşılabilir nitelikte
İçerik	Hedeflerle tutarlı Konu başlığı sırası uygun Gerçek yaşamla bağlantılı Bilimsel gelişmelere uygun	Hedeflerle tutarlı Konu başlığı sırası uygun Gerçek yaşamla bağlantılı Bilimsel gelişmelere uygun	Hedeflerle tutarlı Konu başlığı sırası uygun Gerçek yaşamla bağlantılı Bilimsel gelişmelere uygun
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	Öğretmen-merkezli Öğretmen etkin Doğru planlanmamış Üst-düzeyde düşündürücü soru az	*Öğrenci merkezli *Öğrenci etkin *Doğru planlanmamış Üst-düzeyde düşündürücü soru az	Öğrenci merkezli Öğrenci etkin Doğru planlanmamış **Üst-düzeyde düşündürücü soru çok
Öğretme-Öğrenme Araç ve Gereçleri	Sıkıcı Ne zaman ve nasıl kullanılacağı planlanmamış	*İlgi çekici *Ne zaman ve nasıl kullanılacağı planlanmamış	İlgi çekici Ne zaman ve nasıl kullanılacağı planlanmamış
Değerlendirme Etkinlikleri	Hedeflerle değişik düzeyde Öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesine yönelik	*Hedeflerle aynı düzeyde *Öğretmenin öğrenciyi ; öğrencilerin kendi-kendilerini ya da birbirlerini değerlendirmelerine yönelik	Hedeflerle aynı düzeyde Öğretmenin öğrenciyi ; öğrencilerin kendi-kendilerini ya da birbirlerini değerlendirmelerine yönelik

Tablo 4.5.: Kontrol Grubu Ders Planı Değerlendirme Ölçeklerinde Bulunan Nitelikler

Ders Planının Bölümleri	Ön Uygulama Planında Bulunan Nitelikler	İlk Uygulama Planında Bulunan Nitelikler	Son Uygulama Planında Bulunan Nitelikler
Hedefler	Öğrenci düzeyine uygun Ulaşılabilir nicelikte Ulaşılabilir nicelikte	Öğrenci düzeyine uygun Ulaşılabilir nitelikte *Ulaşılamaz nitelikte	Öğrenci düzeyine uygun Ulaşılabilir nicelikte **Ulaşılabilir nitelikte
İçerik	Hedeflerle tutarlı Konu başlığı sırası uygun Gerçek yaşamla bağlantılı Bilimsel gelişmelere uygun	Hedeflerle tutarlı Konu başlığı sırası uygun Gerçek yaşamla bağlantılı Bilimsel gelişmelere uygun	Hedeflerle tutarlı Konu başlığı sırası uygun Gerçek yaşamla bağlantılı Bilimsel gelişmelere uygun
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	Öğretmen-merkezli Öğretmen etkin Doğru planlanmamış Üst-düzeyde düşündürücü soru çok az	Öğretmen-merkezli Öğretmen etkin Doğru planlanmamış Üst düzeyde düşündürücü soru az	Öğretmen-merkezli Öğretmen etkin Doğru planlanmamış Üst-düzeyde düşündürücü soru az
Öğretme-Öğrenme Araç ve Gereçleri	Sıkıcı Ne zaman ve nasıl kullanılacağı planlanmamış	Sıkıcı Ne zaman ve nasıl kullanılacağı planlanmamış	Sıkıcı Ne zaman ve nasıl kullanılacağı planlanmamış
Değerlendirme Etkinlikleri	Hedeflerle değişik düzeyde Öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesine yönelik	Hedeflerle değişik düzeyde Öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesine yönelik	Hedeflerle değişik düzeyde Öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesine yönelik

Tablo 4.4'den deney grubunun ön ve ilk uygulamada belirlenen sürede ulaşılamaz planlar hazırlarken, son uygulamada ulaşılabilir planlar hazırladığı anlaşılmaktadır. Bu konuda ön uygulamada başarısız olmalarının nedeni bu konudaki hazır bulunuşluk düzeylerinin düşük olması, ilk uygulamadaki başarısızlıklarının nedeni ise ön ile ilk uygulama arasındaki sürenin *bu davranışı kazanmalarına yetmemesi* olabilir. Tablo 4.5'e göre, kontrol grubunun ön ve son uygulama planları belirlenen sürede ulaşılabilir, fakat ilk uygulama planları ulaşılamazdır.

Tablo 4.4 ve 4.5 incelendiğinde, deney ile kontrol gruplarının öğretme-öğrenme etkinlikleri açısından büyük farklılık gösterdiği dikkati çekmektedir. Her iki gruptaki öğretmen adaylarının çoğu tarafından ön uygulama planlarında öğretme-öğrenme yöntem ve tekniği olarak öğretmenin öğrenciye göre daha etkin olduğu anlatma yöntemi ve soru-cevap tekniği kullanılmıştır.

Bu durum, kontrol grubunda ilk ve son uygulama planlarında da sürdürülmüştür. Deney grubunda ise drama, problem çözme, örnek olay, grup çalışması, bireysel çalışma vb. öğrenciyi etkin kılan öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri yeğlenmiştir. Bu gruptaki öğretmen adaylarının çoğu, görüşme sırasında öğrencileri etkin kılacak öğretme-öğrenme etkinlikleri planladıklarını söyleyerek bu bulguyu doğrulamıştır. Örneğin, ilk uygulama planları incelendiğinde Anne ve Çocuk Sağlığı dersini okutan kontrol grubundan bir öğretmen adayının 'Gebelikte Tehlikeli Durumlar' konusunun sadece 'Gebelikte tehlikeli durumlar nelerdir?' sorusu ile işleneceğini planlarken, aynı dersi okutan deney grubundan bir öğretmen adayının gebelikte görülebilecek tehlikeli durumların her biri için ayrı öğretme-öğrenme etkinliği planladığı saptanmıştır.

Tablo 4.4 ve 4.5 deney ile kontrol gruplarının hedeflere ulaştıracak ilke, yöntem ve teknikleri uygun biçimde planlama açısından da ön uygulama planında benzerlik gösterirken ilk ve son uygulama planlarında farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ön uygulama planlarında örneğin, 80 dakikalık bir ders için sadece üç soru hazırlanmış ya da örnek olay yöntemi sadece 'Örnek olay anlatılır.' biçiminde planlanmıştır. Bu yanlış, deney grubu öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunca ilk uygulamada düzeltilmiştir ve son uygulamada da öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri sadece üç kişi dışında doğru planlanmıştır. Bu yanlış, kontrol grubundaki çoğu öğretmen adayı tarafından son uygulama planlarında bile düzeltilenmemiştir. Bu fark deney grubunun ön uygulama ile ilk uygulama arasında aldığı yüz yüze eğitimde öğrenci merkezli plan örnekleri inceleme şansı bulurken, kontrol grubundakilerin böyle bir olanağa sahip olmamasından kaynaklanmış olabilir. Kontrol grubu öğretmen adayları ankete verdikleri yanıtlarda bu bulguyu destekleyici açıklamalarda bulunmuştur. Deney grubu öğretmen adayları da görüşme sırasında bu bulguyu destekleyici görüşler belirtmişlerdir.

Tablo 4.4 ve 4.5 hazırlanan soruların niteliği açısından incelendiğinde, iki grubun üst-düzeyde düşündürücü (bilişsel alanın analiz ve üstü basamaklarında) soru hazırlama davranışının ön uygulamadan başlayarak ilk ve son uygulama planlarında da farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ön uygulama planlarındaki üst-düzeyde düşündürücü soru sayısının deney grubunda kontrol grubuna göre daha fazla olmakla birlikte az olduğu görülmüştür. Deney grubunun ön uygulama planlarında 'Yaratıcı drama nedir?' vb. alt düzeyde düşündürücü soruların yanında 'Bu masallar okulöncesi çocuğuna neden uygundur?' vb. üst-düzeyde düşündürücü sorular da bulunmaktadır.

İlk uygulama planlarında deney grubunun sorularının düşündürücülük düzeylerinin arttığı görülmektedir (Ör.; 'Bu olay sonucunda çocuğun ruh sağlığı nasıl etkileniyor?'). Kontrol grubunun ilk uygulama planlarında da az sayıda da olsa üst-düzeyde düşündürücü soruya yer verilmiştir (Ör.; 'Araştırmada niçin hipotez kurulmalı?').

Kontrol grubunda, son uygulamada da ilk uygulama planlarındakilere benzer sorular hazırlamaya devam edilmiştir. Deney grubunun son uygulama planlarında ise, problem çözmeyi gerektirecek sorular daha çok yer almıştır (Ör.; 'Bir anne olarak beş yaşında bir çocuğunuzun olduğunu düşünün ve eşinizin önemli

bir hastalığı nedeniyle uzun süre hastanede yatması gerektiğini hayal edin. Bunu küçük çocuğunuza nasıl açıkladınız?). Bu grubun yarısı görüşmeler sırasında öğrencilerini üst-düzeyde düşünmeye yönlendirici nedenli, nasıllı sorular hazırladıklarını söyleyerek bu davranışa ilişkin bulguları desteklemiştir.

Tablo 4.4 ve 4.5 çalışma gruplarının ders planının öğretme-öğrenme araç ve gereçleri bölümünde bulunan nitelikler yönünden farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ön uygulama planlarında her iki grupta da yetersiz / öğrencilere ve konuya uygun olmayan öğretme-öğrenme araç ve gereçleri kullanılmıştır. Bu planlarda çoğunlukla yazı tahtası, resim, tablo, broşür, döner levha, kitap, eğitici oyuncak örnekleri vb. araç-gereçlerin kullanılacağı planlanmıştır. Kontrol grubunun ilk ve son uygulama planlarında da sadece anlatımı zenginleştirmek için kullanılabilir türdeki araç ve gereçlerin planlanması sürdürülmüştür. Bu grup anketteki 'Öğretmenlik uygulamanız boyunca ne tür öğretme-öğrenme araç ve gereçlerini kullandınız?' sorusuna verdikleri yanıtlarda çoğunlukla döner levha, yazı tahtası ve resimli kartları kullandıklarını belirterek bu bulguyu onaylamıştır.

Buna karşın, deney grubu, ilk ve son uygulama planlarında daha çok sayıda, daha ilgi çekici ve yaratıcılık ürünü araç ve gereçleri kullanmıştır. Örneğin Anne ve Çocuk Sağlığı dersinde 'Amnion Kesesi' konusunu öğretmek için şeffaf bir poşet, küçük bir oyuncak bebek ve su kullanılmıştır. Bu grupta, öğrencilerin derste hazırlayacağı zihin haritası, resim, şema vb. araç ve gereçlere de oldukça çok yer verilmiştir.

Tablo 4.4 ve 4.5'de ön uygulama planlarında deney ve kontrol gruplarının değerlendirme etkinliklerinin hedeflerle değişik düzeyde olduğu görülmektedir. Özellikle kavrama düzeyinde belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını ölçmek için bilgi düzeyinde sorular hazırlanmıştır. Bu uyumsuzluk kontrol grubunda ilk ve son uygulama planlarında da sürdürülmüştür. Deney grubunda, bu uyumsuzluk ilk uygulama planlarında büyük oranda giderilmiştir ve son uygulama planlarında da hedeflerle aynı düzeyde değerlendirme etkinlikleri planlanmıştır.

Tablo 4.5'e göre, kontrol grubunun ön, ilk ve son uygulama planlarındaki değerlendirme etkinlikleri öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesine yöneliktir. Tablo 4.4'de deney grubu öğretmen adaylarının da ön uygulama planlarında bu tür değerlendirme etkinliklerini seçtiği görülmektedir. Bununla birlikte, bu grubun ilk ve son uygulama planlarında öğrencilerin kendisini ya da birbirlerini değerlendirmesine yönelik etkinlikler de kullandıkları anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ

Bu çalışmada ulaşılan nicel bulgular deney ile kontrol gruplarının ilk ve son uygulama ders planı puanları ile ön uygulama ders planı puanları arasında anlamlı bir fark varken; son uygulama ders planı puanları ile ilk uygulama ders planı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Nitel bulgulardan deney grubunun ön uygulama planında yetersiz olduğu birçok nitelik açısından ilk uygulama planında yeterli olduğu ve bu grubun son uygulama planlarının öğrenci merkezli planda bulunması gereken niteliklerin neredeyse tamamını taşıdığı anlaşılmaktadır. Buna karşın, kontrol grubunun ön uygulama planındaki yetersizliklerinin çoğunu son uygulama planında bile gideremediği görülmektedir. Kısacası, nitel bulgular da nicel bulguları desteklemektedir.

Öğrenci merkezli eğitim konusunda 30 ders saati eğitim alan deney grubunun, bu konuda eğitim almayan kontrol grubuna göre daha yeterli olacağını beklemek ve sonucun da böyle çıkması doğal karşılanabilir. Bu çalışmada, öğretmenlere hizmet öncesinde öğrenci merkezli eğitim konusunda eğitim verilirse, öğretmenlik yaşamlarında daha öğrenci merkezli ders planları hazırlayabilecekleri, dolayısıyla öğrenci merkezli öğretim yapabilecekleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak, öğretmenlerin hizmet öncesi ve içi eğitim programlarına öğrenci merkezli öğretim konusunun da alınması ve onların bu yaklaşımla eğitilmesi önerilerinde bulunulabilir.

KAYNAKÇA

- Brandes, D. ve Ginnis, P. (1990). *The student-centered school*. Great Britain: Basil Blackwell Ltd.
- Fogarty, R. (1995). *Best practices for the learner-centered classroom*. USA: SkyLight Training and Publishing.
- Freed, M.N., Ryan, J.M. & Hess, R.K. (1991). *Handbook of statistical procedures and their computer applications to education and the behavioral sciences*. New York: McMillan Publishing Company.
- Gibbon, F.T.C. & Morris, L.L. (1978). *How to design a program evaluation*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Jacobsen, D.A., Eggen, P. ve Kauchak, D. (1999). *Methods for teaching promoting student learning*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kemp, J.E., Morrison, G.R. ve Ross, S.M. (1996). *Designing Effective Instruction*. (2nd ed.) New Jersey: Prentice-Hall.
- McCombs, B.L. ve Whisler, J.S. (1997). *The learner-centered classroom and school*. San Fransisco: Jossey-Bass Publishers.
- Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. USA: Sage Publications.
- Siu, M. (1999). New roles for design teachers. *Education Today*, 49 (1), 25-30.
- Ünver, G. (2002). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının ders planı modelleri. *Eğitim ve Bilim*, 27 (126), 62-69.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.